

ביאורים

189 - ח - הסבר פסוקים הנראים כסותרים את נצחיות התורה.

מהדורת אור עציון

לאחר שאותם אנשים הקשו שבע קושיות שאותם תירץ רבנו לעיל, הם הקשו קושיה אחת אשר חשבו שבכוחה להכריע את הדיון: כשם שהאמנו במשה בגלל האותות והמופתים שעשה, כך עלינו להאמין לכל אדם שיבוא ויעשה אותות ומופתים (וכוונתם לאותו האיש). התשובה היא, שהאמונה במשה אינה מתחילה מן האותות והמופתים שעשה, אלא שלאחר שהוא אמר דברים שהגיוני שנאמרו על ידי ה', הוא הוכיח את היותו נביא בעזרת האותות, אך אדם שיאמר דברים שלא הגיוני שנאמרו לו בנבואה, איננו מתייחסים לדבריו כלל גם אם יעשה אותות.

190 משל למה הדבר דומה? לאדם התובע את חברו לדין. אם הוא תובע תביעה הגיונית, למשל מאה שקל, יבקש ממנו השופט הוכחות לכך, ואם הוא יביא הוכחות ברור שהשופט יאמין לו. אך אם הוא תובע דבר לא הגיוני, כגון את נהר החידקל, השופט לא יעבור כלל לשלב הראיות ולא ירצה לשמוע אותו, בגלל שבסיס הטענה איננו הגיוני.

191 הנמשל הוא, שכאשר נביא אומר שעלינו לצום יום שלם בגלל סיבה כל-שהיא, נדרוש ממנו אות ומופת, אך אם הוא אומר לנו שהוא קבל נבואה שמותר לגנוב ולזנות או דברים שהם נגד המפורש בתורה, כגון שעומד לרדת עוד פעם מבול או שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם במשך שנה, לא נבקש ממנו אות, משום שהנבואה עצמה אינה בת קיום.

192 והוסיפו קצתם לשאול - אף אם לא נבקש ממנו אותות ומופתים, מה נעשה אם הוא יעשה אותות ומופתים, הלא הבחינה של נביא היא עשיית האותות, והרי הוא עשה אותות? התשובה היא, שאין להאמין לכך כמו שאין להאמין לאדם האומר על דברים שברור לכל שהם מגונים, שהם טובים, גם עם יעשה אותות ומופתים על כך.

על תשובה זו השיבו לרבנו שהשכל אינו קובע איזה דבר הוא ראוי ואיזה מגונה אלא שהדבר שעליו מצוה הנביא הוא הטוב והדבר שאותו הוא מרחיק הוא הרע (ואם כן יש לקבל את כל דברי מי שעשה אותות). עם טענה זו, אומר רבנו, אין צורך להתמודד כלל מרוב שכלות.

ח-189 ואחר אלה השבעה, אני רואה לזכר דבר שהם אומרים ° ירחבו בו הדברים. והוא שהם אומרים כמו שהיתה סבת האמין במשה העמידו האותות והמופתים, כן חייב שתהיה הסבה להאמין בזולתו ° האותות והמופתים. ותמהתי בעת שמעי זה תמה גדול, הוא שסבת האמינו במשה לא היתה האותות והמופתים בלבד, אבל סבת האמינו בו ובכל נביא שיקראנו תחלה ° אל מה שיקשר °, וכאשר נשמע דברו ונראה אותו שיקשר נבקש ממנו המופתים עליו, וכאשר יעמידם נאמין בו, ואם נשמע טענתו מתחלתה ונראה שלא תקשר, לא נבקש ממנו מופתים כי אין מופת על נמנע °. °190 והדרך באלה השני ענינים, כראובן ושמעון עמדו לפני הדין, ואם יטען ראובן מה שאפשר כמוהו כאלו אמר יש לי עליו אלה דינר, יבקש ממנו הדין עדים וכאשר יעידו העדים יתחייב לו המזון, ואם יטען עליו מה שאי אפשר כאלו אמר יש לי עליו חדקל °, תהיה טענתו מעקרה בטלה שאין חדקל ברשות אדם, ולא יתכן שיבקש הדין עדים על זה. °191 כן הדרך עם כל טוען בנבואה, אם יאמר לנו שאלהים מצוה אתכם שתצומו יום קף, נבקש ממנו אותות וכאשר נראה אותם נאמין ונצום, ואם יאמר אלהי יצוה אתכם בנאוף ולגנוב או שהוא מודיעכם שיביא מי המבול או שברא השמים והארץ בשנה בלי מחשבה, לא נבקש ממנו אות, מפני שיקראנו למה שלא יכשירוהו השכל או הגדה נאמנת °.

192 וכבר הוסיף קצתם ° על המאמר הזה ואמר: אם לא ישגיח אלינו ונראנו האותות והמופתים ונראה בהקרת, מה נאמר בעת ההיא? ענייתו כי נאמר בעת ההיא, כאשר נאמר במי שיראה לנו אותות ומופתים על עזיבת מה שיש בשכלנו מטוב הצדק וגנות הכזב והדומה לזה. והצרך לומר ° כי גנות הכזב וטוב הצדק אינם מדרגה ° השכל, אבל הם מדרגה הצווי והאזהרה, וכן מניעת הרציחה והנאוף והגנבה והדומה להם. וכיון שיצא אל אלה הדברים הקל טרחו מעלי ° ולא הצרכתי לדבר עמו.

המביא מופת על דבר שאינו בשכל

שהם אומרים - המכחישים נצחיות התורה. **בזולתו** - אחר חוץ ממה (וראה ביאורים). **שיקראנו תחלה** - שראשית דברי הנביא אלינו. **שיקשר** - דבר כשר, הגיוני. **נמנע** - דבר שלא ייתכן. **חדקל** - שם הנהר. **הגדה נאמנת** - למסורת. **קצתם** - מהאנשים המכחישים את נצחיות התורה. **הצרך לומר** - השואל הכופר. **אינם מדרגה וכו'** - אין הדברים נובעים מסיבה הגיונית אלא הכול מכוח ציווי ה'. **הקל טרחו מעלי** - אין צורך להשיב לטענה כל כך טיפשית.

